

Tokaj-Hegyalja: egy államhatár-metszete világorökségi jellegű szőlő- és bortermelő táj a magyar-szlovák kétoldalú és európai uniós szabályozási hálóban. Jogban az igazság?

Hajdú Zoltán

hajdu.zoltan@krtk.hu

KRTK RKI DTO

Budapest, 2021. november 4.

A kutatás a 134903 számú OTKA keretében folyik.

A szőlő- és borgazdaság Tokaj-Hegyalja történeti meghatározottsága

- A szőlő- és borgazdaság történeti fejlődése helyi, regionális, országos és nemzetközi kapcsolati hálóban alakult a XVII. századtól kezdve
- A szabályozások kiterjedtek a termelés, a forgalmazás legtöbb elemére
- A filoxéra a XIX. században végveszélybe sodorta a terület szőlő- és borgazdaságát
- Az újra telepítés után folyamatos kihívásokkal néz szembe a térség

Trianon: országos, megyei, termő táji, városi, 1920

- Az új határ nem csak az országot érintette, de súlyos következményekkel járt Zemplén megyére, Tokaj-Hegyaljára, Sátorajújhelyre, sőt egyes gazdaságokra és családokra nézve is
- A korábbi területen belüli viták 1920 után kétoldalú, nemzetközi dimenzióba kerültek Csehszlovákia és Magyarország között.
- Az 1908. évi magyar bortörvény települési köréből két település teljes minőségi besorolású és Sátorajújhely elcsatolt részéből 178 ha került át

Az államszocialista korszakban (1949-1989) sem volt egyszerű a helyzet kezelése

- Bécsi borkereskedő cégen keresztül exportált tokajit Csehszlovákia
- Államközi megállapodás: Csehszlovákia termelhet „tokajit”, de csak Magyarországra exportálhatja (évi 10 ezer hektolitert)
- A „csehszlovák tokaji” exportja már magyar termékként zajlott
- Folyamatos kisebb viták voltak a kérdés körül, szűk szakmai és politikai keretek között

Rendszerváltások, az új független Szlovákia létrejötte

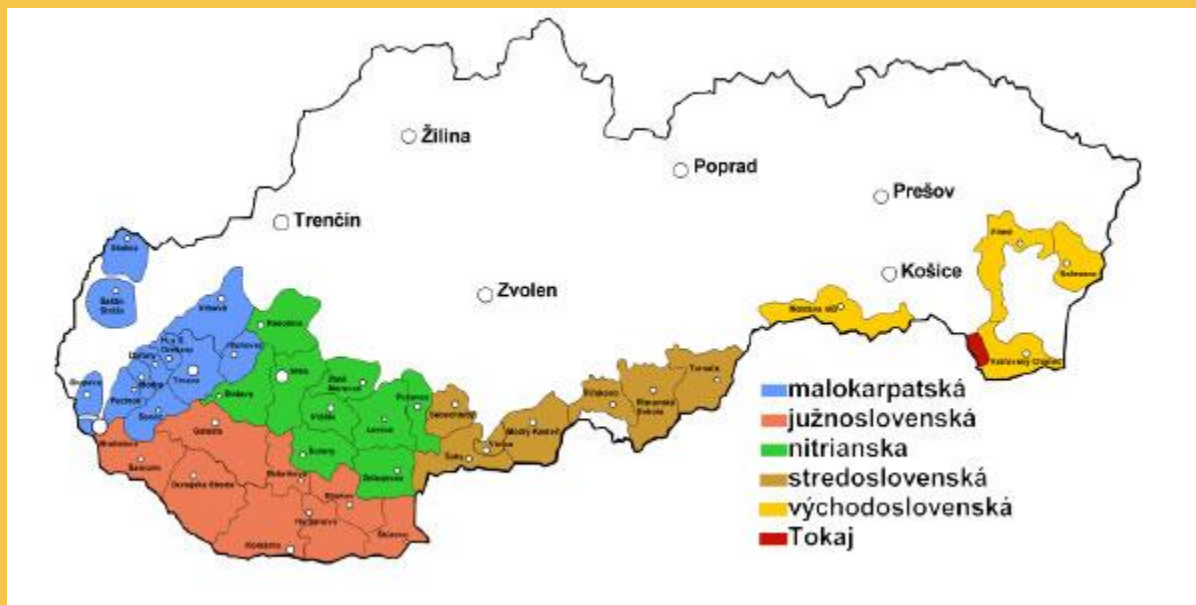
- 1990: megszűnt az államközi egyezmény, új feltételek minden tekintetben (privatizációk)
- 1993. I. 1. az új független Szlovákia létrejötte, felértékelődik a „Szlovák Tokaj”
- 1993: EU-Magyarország megállapodás a borok kérdésében (Szélesebb nemzetközi vita kezdődött)

A privatizáció mindkét országban sajátos karakterű új tulajdonosokat hozott

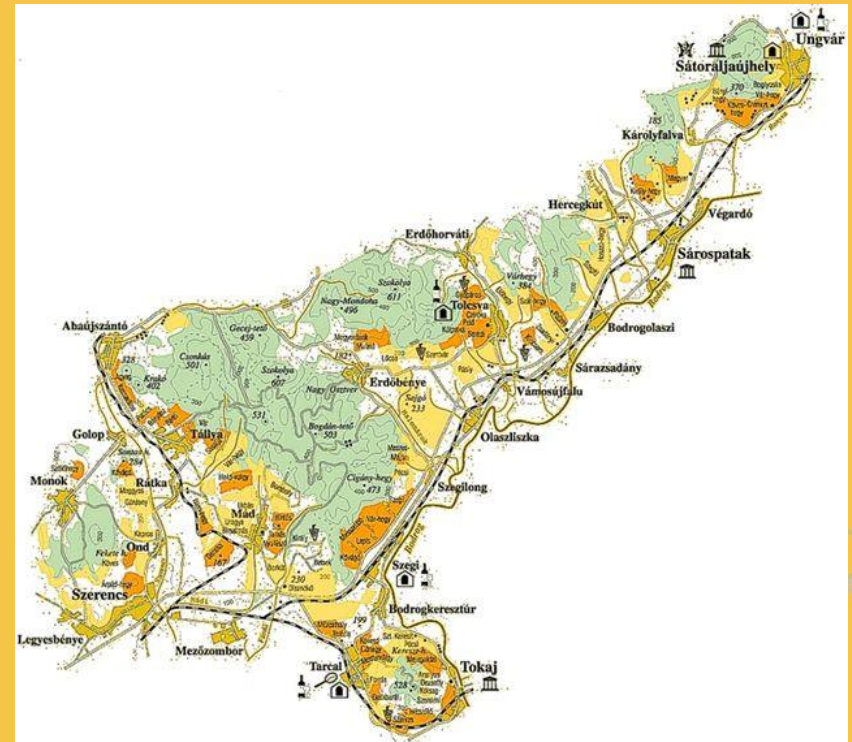

Tokaj a legkisebb szlovákiai borvidék

A szlovákiai és a magyarországi „Tokaj borvidék”

Az EU szőlő és borszabályozása fokozatosan épült ki, de mindig szigorú volt

- 1978: a bor túltermelési válsága miatt az ültetvények újra telepítésének és fejlesztésének korlátozása
- 1980-as évek a borleptárlás jelentőségének a növekedése
- 1999: a borpiac egységes szabályozása, érvényes 2008. július 31.
- 2008-tól szigorítások, egységesítések, eredetszabályozás, eredetvédelem
- Folyamatos viták az értékes borok tekintetében
- E-BACHUS, 2009. július 31.

Magyar-szlovák „Tokaj-viták” minden szinten, az Európai Bizottság döntött

- 2002: Tokaj-Hegyalja az UNESCO Világörökség része, - nem sikerült a határon átnyúló egység megteremtése
- 2004: közös EU csatlakozás, uniós folyamatok meghatározó volta
- Az Európai Bizottság 2005-ben szlovák kezdeményezésre eredetmegjelölési nyilvántartásba vette a „Vinohradnicka oblast Tokaj” megjelölést

Az Európai Bíróság döntött a két ország, a két borvidék ügyében

- Az Európai Bíróság Szlovákia álláspontját fogadta el, Magyarország elveszítette a fellebbezési eljárást is
- Az Európai Unió támogatási lehetőségeit kihasználva Szlovákia mind a szőlőtermelés szerkezetváltásához, mind pedig az idegenforgalom fejlesztéséhez jelentős anyagi eszközöket használhatott fel.

Svájci Alap: Tokaj is the only one

- „Tokaj csak egy van” projekt 2012. február 1. – 2016. december 31. között valósult meg a szlovák tokaji borrhégióban, 1291000 CHF értékben.
- A projekt keretében 20 (63m²)kisebb - nagyobb borkészítő kapott támogatást, támogatták a helyi kézműveseket, s mintegy 40 helyi idegenvezető szakosított képzését is elősegítették.
- Töketerében a Múzeumban önálló helyet kapott a tájékoztatási központ (63 nm), Csörgőn 346 nm új épületegyüttes jött létre (2021 őszén mindkettő

Nyugvóponton a vita: mit hoz a Tokaj-Hegyalja Egyetem a két régió számára?

- Rájöttek: a vita magyar – magyar vita is, nem csak szlovák – magyar vita
- A szlovákiai termelés mennyisége nem piacmeghatározó, csak befolyásoló és színesítő
- Két ország marketingerőforrásai összegeződhetnek
- A sárospataki egyetem az együttműködés új lehetőségeit hordozza

- **Köszönöm a megtisztelő figyelmüket!**

